

Milkica Ursa
Knjižnica Božidara Adžije, Knjižnice grada Zagreba
milkica.ursa@kgz.hr

ISSN 1845-2434
[CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Ivan Jelić
Knjižnica Božidara Adžije, Knjižnice grada Zagreba
ivan.jelic@kgz.hr

Prezentacija arheološke baštine kroz primjer izložbi *Astralni simbolizam u vučedolskoj kulturi* i *Vučedolac izvan okvira* u Knjižnici Božidara Adžije u Zagrebu

Presentation of Archaeological Heritage: An Example of the Exhibition *Astral Symbolism in the Vučedol Culture* and *Vučedolac Outside of the Box* in the Božidar Adžija Library in Zagreb

Stručni rad / Professional paper

Primljen / Received: 16. 4. 2025.

Prihvaćen / Accepted: 18. 6. 2025.

Sažetak: Rad predstavlja prezentiranje arheološke baštine u Knjižnici Božidara Adžije, Knjižnice grada Zagreba (u daljnjem tekstu KGZ – Knjižnica Božidara Adžije) u svrhu informiranja o vrijednosti Muzeja vučedolske kulture u povodu obilježavanja Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje. U radu se opisuje proces informalnog učenja pomoću dviju izložbi postavljenih u knjižnici, tri predavanja na visokom učilištu i nekoliko posjeta učenika srednjih škola te evaluacija provedenih aktivnosti. Svrha aktivnosti bila je da izložba i knjižni izlog pruže posjetiteljima, učenicima i studentima uvid u širu sliku grada Vukovara te ih dovedu i do Muzeja vučedolske kulture. Implementacija moderne tehnologije stvara dodanu vrijednost muzejskim eksponatima i doprinosi kontekstualizaciji izložene knjižnične građe. Suradnja kulturnih i obrazovnih ustanova doprinosi transformaciji percepcije knjižnice u javnosti kao vrijednog čimbenika cjeloživotnog učenja i razbija predrasude da je knjižnica namijenjena isključivo posudbi knjiga.

Prikazom suradnje KGZ – Knjižnice Božidara Adžije, Muzeja vučedolske kulture, Veleučilišta Bernays i srednjih škola, VII. gimnazije i Prirodoslovne škole Vladimira Preloga u Zagrebu, donosimo primjer dobre prakse podizanja svijesti o arheološkoj baštini i upotrebi moderne tehnologije u kulturi i obrazovanju.

Ključne riječi: arheološka baština, informalno učenje, izložba u knjižnici, proširena stvarnost, vučedolska kultura

Abstract: This paper represents the presentation of archaeological heritage in the Božidar Adžija Library – Zagreb City Libraries, in order to inform about the value of the Vučedol Culture Museum on the occasion of the Remembrance Day for the Victims of the Homeland War and the Remembrance Day for the Sacrifice of Vukovar and Škabrnja. The paper describes the process of informal learning through two exhibitions set up in the library, three lectures at a higher education institution, and several visits by secondary school students, as well as the evaluation of the activities carried out. It is expected that the conducted inclusion with students will provide an insight into the broader picture of the city of Vukovar and lead them to the Museum.

The implementation of modern technology creates added value to museum's physical exhibits and contributes to the contextualization of the exhibited library material. The cooperation of cultural and educational institutions contributes to the transformation of the public perception of the library as a valuable factor in lifelong learning and breaks down prejudices that the library is intended exclusively for borrowing books.

By presenting the results of cooperation between the Božidar Adžija Library – Zagreb City Libraries, Vučedol Culture Museum, Bernays University College, secondary schools, Seventh Gymnasium and Vladimir Prelog School of Natural Sciences, we provide an example of the practice of raising awareness about archaeological heritage and the use of modern technology in culture and education.

Keywords: augmented reality, archaeological heritage, informal learning, library exhibition, Vučedol culture

1. Uvod

U povodu Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje u KGZ – Knjižnici Božidara Adžije u mjesecu studenom od 2019. godine postavljaju se prigodne izložbe kojima se nastoji pokazati šira slika grada Vukovara, podsjetiti na

bogatu kulturnu baštinu Hrvatskog Podunavlja i uputiti na sadržaje koji predstavljaju vukovarsku sadašnjost. U okviru tih obilježavanja postavljene su gostujuće izložbe u Knjižnici: *Astralni simbolizam u vučedolskoj kulturi* 2020. godine autora Aleksandra Durmana, Mirele Hutinec i Darka Puharića, i *Vučedolac izvan okvira* 2022. godine autora Darka Bilandžića, nastale u suradnji s Muzejom vučedolske kulture. Muzej je arheološki lokalitet udaljen četiri kilometra nizvodno od Vukovara (Durman, 2000: 30).

Prvu je izložbu činilo dvanaest plakata autora dr. Aleksandra Durmana koji kontinuirano istražuje vučedolsku kulturu. Na njima su prikazani neki od eksponata eneolitičke kulture iz kasnog 4. i 3. tisućljeća prije Krista (vucedol.hr/o-nama) te kako su Vučedolci gledali na svemir i bilježili svoje spoznaje o njemu (*Astralni simbolizam u vučedolskoj kulturi*, 2020). Drugu izložbu činilo je deset plakata autora Darka Bilandžića, s kojih su korisnici i posjetitelji Knjižnice pomoću mobilnih uređaja i aplikacije mogli iščitati arheološku prošlost Vučedola (*Vučedolac izvan okvira*, 2022) (slika 1). Suradnja s ravnateljicom Muzeja vučedolske kulture, Mirelom Hutinec, i navedenim autorima izložbe, na zanimljiv je i obrazovan način dala uvid u arheološku sliku nalazišta Vučedol pokraj Vukovara (www.vucedol.hr/o-nama). Korisnicima i posjetiteljima Knjižnice, ali i onima u mrežnom okruženju na društvenoj mreži Facebook KGZ – Knjižnice Božidara Adžije, prikazan je kratki video o izložbi te na taj način predstavljen Muzej vučedolske kulture koji je otvoren za javnost u stalnom postavu 2015. godine. Također, nastojao se probuditi interes za knjige i čitanje kroz bogati knjižnični fond koji je dijelom bio izložen u knjižnom izlogu, a tematski je obuhvaćao povijest grada Vukovara, prapovijesno arheološko nalazište Vučedol, znamenite Vukovarce te knjige vezane za Domovinski rat.

Slika 1. Posjetitelji istražuju izložbu *Vučedolac izvan okvira* koristeći proširenu stvarnost na tabletima

2. Prošlost u službi sjećanja: izložba *Astralni simbolizam u vučedolskoj kulturi*

Vukovar, grad koji je ušao u noviju hrvatsku povijest zbog ratnih stradanja u Domovinskom ratu i stradanja mnogih civila i branitelja te progona hrvatskoga stanovništva nakon pada grada 18. studenog 1991. godine, simbol je mira. Upravo se arheološki predmet, posuda u obliku golubice poznatija kao vučedolska golubica, koja je u arheološki dnevnik upisana kao „kokoš“, uzima kao simbol grada, mira i vučedolske kulture (www.turizamvukovar.hr/vukovar/crtice-iz-povijesti-vukovara). U arheološkom dnevniku golubica je upisana kao „kokoš“, prema arheologu Aleksandru Durmanu, vjerojatno zbog toga što se pisac dnevnika M. Šeper dosjetio da kokoš u ove krajeve Europe dolazi 2000 godina kasnije pa je prekrizio prvi navod i zapisao „golub“ (Durman, 2006: 52). Izložba *Astralni simbolizam u vučedolskoj kulturi* prikazuje bogatstvo vučedolske kulture, izrađena je na dvanaest muzejskih plakata B1 formata, čiju koncepciju potpisuje arheolog prof. dr. sc. Aleksandar Durman, suradnici Mirela Hutinec – ravnateljica Muzeja vučedolske kulture i Darko Puharić zadužen za vizualnu koncepciju plakata. Arheološki lokalitet Vučedol u blizini Vukovara jedan je od najznačajnijih u Europi iz trećeg tisućljeća prije Krista, koji se prostirao na današnjih trinaest europskih zemalja. Na bogato ukrašenim keramičkim posudama krije se jedan od najstarijih europskih kalendara temeljen na promatranju astronomskih pojava (Markasović i Tomić, 2017: 40). Tehniku izrade lijeve i desne čizme, fascinantna prikaz Sunca i sazviježđa Orion koje je imalo posebno mjesto na vučedolskom nebu te interpretacija posude – terine na kojoj je prikazan kalendar, moglo se razgledati na izloženim plakatima (slika 2). Na plakatima je i vučedolski kalendar – ustvari posuda pronađena u Vinkovcima 1978. godine (Durman, 2000: 92) ukrašena u četiri paralelne trake. Horizontalni pojasevi dočaravaju četiri godišnja doba ukrašena različitim znakovima prema prepoznatljivom solarnom motivu. Znakovi bi se mogli pripisati astralnom simbolizmu (Ibid.: 100).

U bogatom fondu Knjižnica grada Zagreba za knjižni izlog uz izložbu pronađene su zanimljive knjige o vučedolskoj kulturi, primjerice monografija Roberta Rudolfa Schmidta: *Die Burg Vučedol* iz 1945. godine u izdanju Arheološkog muzeja u Zagrebu (raretetna publikacija). U knjizi se navode okolnosti provođenja arheoloških istraživanja na Vučedolu, poput otkopavanja megarona (kuće) lijevača bakra na čijoj su podnici središnje prostorije bili ostaci lijevanih peći, kalup za lijevanje plosnatih sjekira i komadići bakrene šljake i bakra (Schmidt, 1945: 22).

Kako je KGZ – Knjižnica Božidara Adžije specijalizirana za područje društveno-humanističkih znanosti, u Zaštićenom fondu nalazi se knjiga *Branitelj jezika hrvatskoga* Nikole Andrića, rođenog Vukovarca, iz 1911. godine. To je jezični savjetnik koji karakterizira otklon od leksičkoga normativizma hrvatskih Vukovaca na čijem početku autor otkriva da se nekako odbio interes od pravoga osjećaja jezičnoga.¹ Ostale izložene knjige bile su tematski

¹ Andrić, N. *Branitelj jezika hrvatskoga*, Tisak Kr. Zemaljske tiskare, Zagreb, (1911). Str. 11 Žali se na smrt dviju lijepih i nedužnih riječi, veznika pošto i zamjenice čiji.

podijeljene u četiri tematske vitrine: Pretpovijesno doba, Postanak i razvoj grada Vukovara, Povijesne knjige vezane za Domovinski rat, Znameniti Vukovarci i njihova djela. Knjige posvećene Domovinskom ratu obuhvaćale su sljedeće naslove: *Obrana i pad Vukovara*, D. Marijan, 2013.; *Glava dolje ruke na leđa*, J. Njavro, 1992.; knjiga *Priče iz Vukovara*, 1992., Siniše Glavaševića, ubijenog hrvatskog novinara i pisca te zbirka pjesama *Jaka veza*, 1980., ubijenog hrvatskog pjesnika Renea Matouška. Od znamenitih Vukovaraca izdvojene su knjige o jezikoslovcu, povjesničaru i prevoditelju Nikoli Andriću; o nobelovcu Lavoslavu Ružički; knjige suvremenog hrvatskog pisca Pavla Pavličića; romani Ivane Bodrožić, suvremene hrvatske književnice itd. (slika 3).

Uz izloženu knjižničnu građu, vidljivu u Bibliografiji na kraju članka (prilog 1), izložbu je pratila i videoprezentacija, prigodno izrađen plakat i deplijan, a s naglaskom na Vukovar kao posebno mjesto domovinskog pijeteta. Izložba se mogla razgledavati u radno vrijeme Knjižnice radnim danom od 8 do 20 sati, subotom od 8 do 14 sati. Tekst o izložbi dostupan je na mrežnim stranicama Knjižnica grada Zagreba, u izborniku koji se odnosi na Knjižnicu Božidara Adžije (*Astralni simbolizam u vučedolskoj kulturi*, 2022).

Kako svaka kvalitetna izložba ostvaruje važnu društvenu ulogu, doprinoseći stvaranju kulturnog identiteta (Tica, 2017: 32), izložbom *Astralni simbolizam u vučedolskoj kulturi* nastojalo se naglasiti važnost očuvanja kulturne baštine Hrvatskog Podunavlja. Uz obilježavanje Dana sjećanja, prikazujući vučedolsku kulturu cilj je bio potaknuti interes javnosti za kulturnu baštinu ovog dijela istočne Hrvatske i skrenuti pozornost na arheološko bogatstvo Muzeja vučedolske kulture.

Slika 2. Položaj Sunca prikazan na posudi – jedan od plakata izložbe *Astralni simbolizam u vučedolskoj kulturi*

Slika 3. Izložene knjige tematski podijeljene na izložbi *Astralni simbolizam u vučedolskoj kulturi*

3. Proširena stvarnost oživjela prošlost: izložba *Vučedolac izvan okvira*

Tehnologija proširene stvarnosti otvara mogućnost stvaranja interaktivnih informacijskih iskustava putem modela prezentabilne komunikacije. Omogućuje interakciju s izloženom građom, stapanje fizičkog s digitalnim prostorom te nudi mogućnost angažmana posjetitelja čime obogaćuje njihovo iskustvo. Takav pristup ne samo da izložbe čini atraktivnijima, već potiče posjetitelje, osobito mlađe generacije, da se izravnije i dublje povežu s ponuđenom temom jer prati suvremene načine komunikacije bliske mlađim korisnicima (www.vucedol.hr/uncategorized/interaktivna-izlozba-u-prosirenoj-stvarnosti).

Slijedom navedenog gostujuća izložba *Vučedolac izvan okvira*, koja je bila postavljena u Knjižnici Božidara Adžije 2022. godine, omogućila je drukčiji doživljaj arheoloških eksponata Muzeja vučedolske kulture jer je digitalno proširena stvarnost putem aplikacije na mobilnom uređaju posjetiteljima pružila mogućnost istraživanja prošlosti suvremenom tehnologijom (slika 4).

Kulturne institucije ključni su dionik u informalnom učenju koje se događa spontano i bez formalnog plana. Zbog toga što tehnologija proširene stvarnosti potiče informalno učenje putem iskustvene i nenamjerne aktivnosti, bilo je važno uključiti učenike obližnjih škola u posjet izložbi. Tako su učenici VII. gimnazije, u pratnji knjižničarki Lidije Dizdar i Marije Novokmet, te učenici Prirodoslovne škole Vladimira Preloga, u pratnji knjižničarke Višnje Beus i profesorice hrvatskoga jezika Sanje Vlahović-Trninić, imali priliku neposredno doživjeti i učiti o izložbi.

Upotreba proširene stvarnosti (*augmented reality*) omogućila je posjetiteljima korištenje mobilnih uređaja kako bi otkrili skrivene informacije na plakatima. Posjetitelji su mogli

rotirati 3D modele, čitati tekstove, slušati zvučne zapise i gledati videosadržaje. Izložbom *Vučedolac izvan okvira* uspjelo se na taj način arheologiju približiti mladima i drugim korisnicima te učiniti sadržaj i lokalitet Muzeja dostupnim (www.vucedol.hr/uncategorized/interaktivna-izlozba-u-prosirenoj-stvarnosti). Primjerice, približene su rekonstrukcije tetovaža na plakatima te keramički model desne čizmice, pronađene arheološkim istraživanjem Vučedola na položaju Vinograd Streim 2007. godine, koji odgovara broju 19 (www.vucedol.hr/digitalni-kutak). Vizualni su elementi ilustrirali i istovremeno obrazovali o arheologiji, povijesti, kulturi, a knjižni izlog istaknuo je knjižničnom građom važnost knjižnice. Kvaliteta usluga Knjižnice Božidara Adžije tako je dostigla novu razinu jer je uz stručnost osoblja i tehnološki napredak uspjela ostvariti nove zadatke i izazove (Faletar, 2005: 149).

Skeniranjem QR koda učenici su mogli pristupiti 3D modelima arheoloških nalaza, čitati zanimljive tekstove i gledati videozapise koji su oživjeli davno zaboravljenu prošlost. Doživjeli su jedinstveno iskustvo istraživanja vučedolske kulture kroz interaktivne plakate, koji kombiniraju pop-art stil i najnoviju digitalnu tehnologiju te „oživljavaju“ arheološke nalaze pokazujući kako je mogao izgledati život prije 5000 godina. Tako su se povezali ne samo s lokalnom i širom zajednicom, već i s Vukovarom i njegovom bogatom arheologijom. Suradnja Muzeja vučedolske kulture, Knjižnice Božidara Adžije i dviju škola doprinijela je stvaranju šire slike grada i pokazala važnost suradnje, a ujedno otvorila mogućnost da učenici dožive knjižnicu kao svoj prostor i da prevladaju odbojnost prema knjižnici – što nije neuobičajeno za njihovu dob (IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice, 2011: 45).

Izložba deset plakata formata B1 predstavila je i približila na taj način arheologiju mladima. Postavljena od 9. do 30. studenog 2022. godine, produžena je zbog velikog interesa do 15. prosinca iste godine. Mogla se razgledati u radno vrijeme Knjižnice.

Muzej vučedolske kulture za svoj inovativni pristup prezentaciji kulturne baštine dobio je brojna priznanja, uključujući nagradu za Destinaciju održivog turizma 2022. godine (Destination of Sustainable Cultural Tourism) u promoviranju baštine i Oznaku europske baštine Europske komisije (European Heritage Label) u Bruxellesu (www.vucedol.hr/uncategorized/european-heritage-label). Izložba je netom nakon Galerije Arheološkog muzeja u Zagrebu (www.gostujuca-izlozba-muzeja-vucedolske-kulture-u-galeriji-amz-vucedolac-izvan-okvira) predstavljena u Knjižnici Božidara Adžije.

Slika 4. Učenici Prirodoslovne škole Vladimira Preloga u Zagrebu s profesoricom proučavaju arheologiju koristeći tablete na izložbi *Vučedolac izvan okvira*

4. Odjek izložbi na percepciju Vukovara

Prema *Smjernicama za knjižnične usluge za mladež* (2009: 17) među usluge koje se preporučuju spada i predstavljanje knjižničnih usluga za mladež zajednici. Na tragu navedenog obje izložbe promovirane su srednjim školama koje se nalaze u blizini Knjižnice preko školskih knjižničarki. Izložbe su posjetili učenici Prirodoslovne škole Vladimira Preloga i učenici VII. gimnazije iz Zagreba. Na temelju metode razgovora ili dijaloške metode (Težak, 1996: 183) s učenicima u odgojno-obrazovnom procesu, nakon izložbe moglo se zaključiti kako su razgledom izložbi saznali mnogo toga što prije izložbe nisu znali o arheologiji. Svojim su osvrtima pokazali prilično poznavanje povijesnih činjenica vezanih za Domovinski rat i stradanja koja je doživio Vukovar i njegovi stanovnici jer veliki dio njih je tijekom obrazovanja ili privatno s obitelji posjetio taj dio Republike Hrvatske. Izložbe su razgledali i studenti s Veleučilišta Bernays pod vodstvom pročelnice odjela za turizam, dr. sc. Romane Lekić, koja je motivirana izložbom (www.vucedol.hr/nekategorizirano/gostovanje-izlozbe-astralni-simbolizam-u-vucedolskoj-kulturi-u-knjiznici-bozidara-adzije-u-zagrebu) pozvala na gostujuće predavanje o izložbi ravnateljicu Muzeja vučedolske kulture Mirelu Hutinec i knjižničarku, suautoricu članka. Tema predavanja *Astralni simbolizam u vučedolskoj kulturi – izložba i suradnja Knjižnice Božidara Adžije i Muzeja vučedolske kulture* (akademska godina 2020./2021.) bila je namijenjena studentima treće godine na kolegiju *Interpretacija doživljava u turizmu*, na primjeru suradnje muzeja i knjižnice. Namjera je bila iz turističke perspektive predstaviti Muzej vučedolske kulture i potaknuti studente na razmišljanje o identitetu grada Vukovara te pojačati interes za posjet turističkoj destinaciji koja će obilježavati lokaciju Muzeja i Vukovar predstaviti kao arheološku destinaciju. Videoprojeksijom iz Vukovara i

predavanjem uživo u Zagrebu u vrijeme pandemije bolesti COVID-19 studentima Veleučilišta Bernays predstavljen je arheološki lokalitet Vučedol putem knjižnice kao posrednika. Istovremeno se ukazivalo na to da su knjižnice više od mjesta posudbe knjiga jer korisnicima omogućuju slobodan pristup znanju (Stropnik, 2013: 49).

Drugo predavanje, na poziv iste pročelnice Veleučilišta Bernays, bilo je vezano za razgled izložbe *Vučedolac izvan okvira* na temu *Vučedolski kalendar kao resursna osnova za novi trend astro-arheološkog turizma* u akademskoj godini 2023./2024. godine studentima druge godine. U heurističkom razgovoru² nakon predavanja studenti su pokazali malo znanja o vučedolskoj kulturi kao i o knjižničnim programima i uslugama, a pokazali su izrazito znanje o Vukovaru kao mjestu posebnog domovinskog pijeteta.

Studentica Tanja M. s Veleučilišta Bernays izjavila je da je uspjela bolje razumjeti tragične ratne događaje pregledavajući izložene knjige i uz zanimljive priče s izložbenih plakata, kao i da moderne tehnologije pomažu u razumijevanju prošlosti.

Prof. dr. Romana Lekić s Veleučilišta Bernays istaknula je da putovanjem kroz vrijeme bolje razumijemo sadašnjost jer su studenti doživjeli vučedolsku kulturu na poseban način, shvatili ulogu i simboliku Vučedolske golubice i sami izradili novu kulturnu rutu za taj dio Hrvatskoga Podunavlja. Kao primjer poslužila im je knjiga Luke Jakopčića *Gladijatori: povijest svakodnevnog života u Hrvatskoj s pokojom turističkom preporukom* (2019) koja na obrazovni i zabavan način govori o turističkim destinacijama Republike Hrvatske, a nastala je kao rezultat istraživačkog rada. Primjerice, autor upozorava da u Vukovar nikako ne treba doći bez cipela i kalendara (Ibid.: 150). Kako je izrada obuće u tim davnim stoljećima bila revolucionarna tehnologija, tako je i današnja tehnologija skeniranja QR revolucionarna jer omogućuje u 3D slici prikazati arheološke modele.

Profesorica S. Vlahović-Trninić i knjižničarka V. Beus nakon provedenog heurističkog razgovora s učenicima Prirodoslovne škole Vladimira Preloga zaključile su da je posjet bio obrazovan i koristan zbog povijesne, arheološke i jezične podloge. Istakle su da učenici slabo poznaju arheologiju grada Vukovara, točnije da nisu uopće znali za postojanje Muzeja vučedolske kulture, a pokazali su izrazito znanje o Domovinskom ratu. Izložba s popratnim materijalima u povodu Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje važan je obrazovni element jer o teškim temama treba razgovarati s učenicima. Zanimljivost arheološkog lokaliteta otvorila je nova vrata nastavi izvan učionice zahvaljujući izložbi u Knjižnici koja je drugačija od školske. Također, učenicima je *Branici jezika hrvatskoga* (1911: 161) Nikole Andrića otvorio srca prema neiskazanim ljepotama i osjetljivosti materinskog jezika (Andrić, 1911: 161).

² Heuristički, usmjereni razgovor (Težak, 1996: 183)

5. Zaključak

Izložbe i ostale aktivnosti vezane uz predstavljanje vučedolske kulture u KGZ – Knjižnici Božidara Adžije primjer su kako knjižnice mogu sudjelovati u obilježavanju Dana sjećanja i očuvanju kulturne baštine putem obrazovnih postava izložbi i postavljanjem knjižnog izloga. Istovremeno njeguju tradicionalnu kulturu i nove tehnologije (Narodna knjižnica, 2003: 21). Suradnja s obližnjim školama i fakultetima pokazala je da knjižnice mogu biti mjesta obilježavanja važnih obljetnica hrvatske povijesti kao i središta kulturnog života zajednice te da imaju važnu ulogu u odgojno-obrazovnom procesu. Izložbu *Astralni simbolizam u vučedolskoj kulturi* pratio je deplijan koji se mogao uzeti te je time nastavljeno promoviranje izložene građe i Muzeja vučedolske kulture (slika 5).

Gostujuće izložbe u suradnji s muzejima, galerijama, samostalnim umjetnicima i drugim kulturnim institucijama i pojedincima u knjižnicama prilika su za poticanje čitanja mladih mimo zadanih školskih književnih naslova. Također, podižu svijest o važnosti knjižničnih usluga i potiču na promišljanja, u ovom slučaju, o mogućim putovanjima u Vukovar i posjet Muzeju vučedolske kulture. Ujedno putem knjižničnog fonda otvaraju mogućnost aktualiziranja tema vezanih za taj grad, Domovinski rat, povijest, važne građane tog grada i njihova životna i književna djela. Korisnici i posjetitelji KGZ – Knjižnice Božidara Adžije, studenti i srednjoškolci, doprinijeli su tako obilježavanju Dana sjećanja kroz obrazovne aktivnosti. Vučedolska se kultura pomoću moderne tehnologije približila mladima, knjižnica (p)ostala mjesto okupljanja i širenja informalnog učenja, čime se mladima ukazalo na to da znanja mogu stjecati izvan formalnog školskog okruženja na interaktivniji način.

Slika 5. Deplijan izložbe *Astralni simbolizam u vučedolskoj kulturi*

Prilog 1

Bibliografija izloženih knjiga

Tipologija: primarno – kronološki raspored, sekundarno – abecedno

1911.

1. Andrić, N. (1911) *Branič jezika hrvatskoga*. Zagreb: Tisak Kr. zemaljske tiskare.

1945.

2. Schmidt, R. R. (1945) *Die Burg Vučedol*. Zagreb: Kroatische archaeologische Staatsmuseum.

1972.

3. Pavličić, P. (1972) *Lađa od vode*. Zagreb: Centar za društvene djelatnosti omladine.

1979.

4. Benac, A. (1979-1987) *Praistorija jugoslavenskih zemalja*. Sarajevo: Svjetlost.

1980.

5. Dimitrijević, S. (1980) *Prehistorija*. Zagreb: Arheološki muzej.
6. Matoušek, R. (1980) *Jaka veza*. Velika Gorica: Narodno sveučilište "Juraj Kokot".

1987.

7. Prelog, V. (1987) *Lavoslav Ružička : 1887.-1976*. Preveo: Fleš, D. Zagreb: Savez kemičara i tehnologa Hrvatske.

1988.

8. Durman, A. (1988) *Vučedol : treće tisućljeće p.n.e. = Vučedol : three thousand years b.c.* (21. 7. – 31. 8. 1988) Zagreb: Muzejsko-galerijski centar.

1992.

9. *Društvena istraživanja* : [časopis za opća društvena pitanja = journal for general social issues / glavni i odgovorni urednik Siniša Zrinščak]. Zagreb: Institut za primijenjena društvena istraživanja.
10. Glavašević, S. (2019) *Priče iz Vukovara*. Zagreb: Matica hrvatska.

11. Njavro, J. (1992) *Glava dolje ruke na leđa*. Zagreb: Quo vadis.
12. Supek, I. i Šeparović, Z. (1992) *Documenta Croatica : on Croatian history and identity and the war against Croatia*. Zagreb: Croatian Society of Victimology.
- 1993.
13. Pavličić, P. (1993) *Nevidljivo pismo*. Zagreb: Znanje.
- 1994.
14. Dimitrijević, S. (1994) *Vučedolska kultura*. Vinkovci: Privlačica.
15. Grgurovac, M. (1994) *Knjiga o knjigama : Slavonica 1 – 100, knjige našeg identiteta*. Vinkovci: Privlačica.
16. Karaman, I. (1994) *Vukovar: vjekovni hrvatski grad na Dunavu = Vukovar : ewige kroatische Stadt an der Donau = Vukovar : eternal Croatian Town on the Danube*. prijevodi Heidi Lovrić. Koprivnica: Nakladna kuća Dr. Feletar.
- 1995.
17. Crlenjak, B. (1995) *Vukovar – ponos Hrvatske : prilozi iz povijesti, kulture i književnosti*. Zagreb: Poglavarstvo grada Vukovara: Nakladni zavod Globus.
18. Horvatić, D. (1995) *Hrvatska riječ u Srijemu : antologija srijemskih pisaca*. [suradnici Mato Batorović ... et al.]. Zagreb: Ogranak Matice hrvatske Tovarnik.
19. Pavličić, P. (1995) *Šapudl*. Zagreb: Znanje.
20. Plenković, G. (1995) *Dimenzije zločina počinjenih u Vukovaru 1991. godine*. Zagreb: Poglavarstvo grada Vukovara: Nakladni zavod Globus.
- 1997.
21. Andrić, N. (1997?) *Branič jezika hrvatskog*. Pretisak. Zagreb: Pergamena.
22. Brigljević, M. et al. (1997) *Da za Renea*. Velika Gorica: Narodno sveučilište, Centar za kulturu.
- 1998.
23. Dimitrijević, S., Težak-Gregl, T. i Majnarić-Pandžić, N. (1998) *Prapovijest*. Zagreb: Naprijed.
24. Jelić, S. (1998) *Prognanici : priča iz pakla*. Zagreb: Nova misao.

2000.

25. Bosanac, V. (2002) *Apeli dr. Vesne Bosanac*. Koprivnica: Alineja.
26. Durman, A. (2000) *Vučedolski Orion i najstariji europski kalendar = The Vučedol Orion and the oldest European calendar*. Prijevod na engleski Barbara Smith-Demo. Zagreb: Arheološki muzej; Vinkovci: Gradski muzej; Vukovar: Gradski muzej.

2005.

27. Krušelj, Ž. (2005) *Vukovar : 18. studenoga 1991. : dokument vremena : [1991–2005]*. Zagreb: Vjesnik.

2006.

28. Glavašević, S. (2006) *Rakontoj el Vukovar*. Zagreb: Hrvatski esperantski savez.
29. *Izložba Simbol boga i kralja – prvi europski vladari Vučedol : treće tisućljeće p.n.e* Zagreb: Galerija Klovićevi dvori.
30. Marić, R. (2006) Suza na oku, ponos u srcu. *Meridijani: časopis za zemljopis, povijest, ekologiju i putovanja*, 13.

2007.

31. *One hundred Croatian archeological sites (2007)* Durman, A. (ed.), translation Theresa Alt and Wayles Browne. Zagreb: Leksikografski zavod "Miroslav Krleža".

2009.

32. Crlenjak, B. (2009) *Zapisi : [2008./2009.]*. Vukovar: Gradska knjižnica Vukovar: Gradski muzej Vukovar: Hrvatski dom.

2010.

33. Bodrožić, I. (2010) *Hotel Zagorje*. Zagreb: Profil multimedija.

2011.

34. Mirković, A. (2011) *Glasom protiv topova*. Zagreb: Naklada Jesenski Turk.
35. Pal, A (2011) *Gorući grm : Alfred Pal – život i djelo*. Zagreb: Durieux.

2012.

36. Barinić, N. et al. (2012) *Slavonski strip-crtači*. Osijek: Udruga ljubitelja stripova Stripos.

37. Mimica, B. (2012) *Slavonija : zlatno srce Hrvatske : povijest Slavonije od antike do kraja XX. stoljeća*. Rijeka: Dušević & Kršovnik.

2013.

38. Marijan, D. (2103) *Obrana i pad Vukovara*. Zagreb: Hrvatski institut za povijest.

39. Pečarić, J. (2013) *Vukovar i njegov Stožer : o Vukovaru u pismima prijateljima*. Zagreb: vlast. nakl.

40. Prevos, M. (2013) *Juliennina udaja : dnevnik jedne udavače*. Preveo Nikola Andrić. Zagreb: Ognjište.

2016.

41. Rajković, D. (2016) *Sarvaš – neolitičko i eneolitičko naselje II : katalog zbirke = Sarvaš – neolithic and eneolithic settlement II : collection catalogue*. Prijevod na engleski Danijel Jelaš. Osijek: Muzej Slavonije; Zagreb: Arheološki muzej.

2017.

42. Haarmann, H. (2017) *Zagonetka podunavske civilizacije : otkriće najstarije visoko razvijene kulture Europe*. Prevela s nemačkog Branka Rajić. Novi Sad: Akademski knjiga.

2018.

43. Horvat, V., Živić, D. i Paun, M. (2018) *Vukovar, vjekovni grad*. Vinkovci: Privlačica.

44. Pavličić, P. (2018) *Kruh i mast ; Šapudl*. Zagreb: Mozaik knjiga.

45. Pavličić, P. (2018) *Nevidljivo pismo* [Elektronička građa]. Zagreb: Mozaik knjiga.

2019.

46. Jakopčić, L. et al. (2019) *Gladijadori : povijest svakodnevnog života u Hrvatskoj s pokojom turističkom preporukom*. Zemljovid Ena Tomljanović. Zagreb: Recider projekt.

2020.

47. Dobrica, R., Posedi, I. (2020-___) *Kronika Franjevačkog samostana u Vukovaru*. Vukovar: Državni arhiv u Vukovaru.

48. Galović, A. (2020) *Mama, ne vidim nebo : prekinuta vukovarska djetinjstva 1991. – 1992*. Bizovac: Matica hrvatska, Ogranak Bizovac.

49. Pavličić, P. (2020) *Lađa od vode*. Zagreb: Umjetnička organizacija Lađa od vode.

50. Živić, D. i Jagodić, I. (2020) *Franjevci u Vukovaru : povijest, duhovnost i baština*. Vukovar: Franjevački samostan Vukovar, Zagreb: Institut društvenih znanosti "Ivo Pilar".

2021.

51. Bogner-Šaban, A. (2021) *Vukovarsko kazalište u vukovarskoj kulturi : 1884. – 1941*. Zagreb: Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, Odsjek za povijest hrvatskog kazališta.

52. Žanić, M. i Elez, P. (2021) *Kulturni identitet Vukovara : prilozi za istraživanje baštine i baštinika*. Vukovar: Državni arhiv; Zagreb: Institut društvenih znanosti "Ivo Pilar".

Literatura

1. Andrić, N. (1911) *Branič jezika hrvatskoga*. Zagreb: Tisak Kr. zemaljske tiskare.
2. Bilandžić, D. (2022) *Vučedolac izvan okvira*. Muzej vučedolske kulture. Dostupno na: <https://vucedol.hr/uncategorized/interaktivna-izlozba-u-prosirenoj-stvarnosti> [14.05.2025.]
3. *Crtice iz povijesti Vukovara* (n. d.) Turistička zajednica grada Vukovara. Dostupno na: <https://www.turizamvukovar.hr/vukovar/crtice-iz-povijesti-vukovara> [10.05.2025.]
4. *Digitalni kutak* (n. d.) Muzej vučedolske kulture. Dostupno na: <https://vucedol.hr/digitalni-kutak> [14.05.2025.]
5. *Dobitnici oznake European Heritage Label* (n. d.) Muzej vučedolske kulture. Dostupno na: www.vucedol.hr/uncategorized/european-heritage-label [14.05.2025.]
6. Durman, A. (2006) *Izložba Simbol boga i kralja – prvi europski vladari = Symbol of God and king : the first European rulers*. Zagreb: Galerija Klovićevi dvori.
7. Durman, A. (2000) *Vučedolski Orion i najstariji europski kalendar = The Vučedol Orion and the oldest European calendar*. Zagreb: Arheološki muzej; Vinkovci: Gradski muzej; Vukovar: Gradski muzej.
8. Durman, A. (1999) Vučedolska terina i Orion. *Opuscula archaeologica*, 23–24(1), str. 1–9. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/8614> [10.05.2025.]
9. Durman, A., Hutinec, M. i Puharić, D. (2018) *Astralni simbolizam u vučedolskoj kulturi*. Knjižnica Božidara Adžije. Knjižnice grada Zagreba. Dostupno na: <https://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/astralni-simbolizam-u-vucedolskoj-kulturi/56948> [21.03.2025.]
10. Faletar, S. (2005) „Međunarodni projekt CALIMERA u Hrvatskoj: izazovi i mogućnosti.“ U: Katić, T. (ur.) *8. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnost suradnje u okruženju*

- globalne informacijske infrastrukture*, Poreč, 24. – 26. studenog 2004. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo. Str. 145–152.
11. *IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice* (2011) Koontz, C. i Gubbin, B. (ur.). 2. hrvatsko izd. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
 12. Jakopčić, L. et al. (2019) *Gladijatori : povijest svakodnevnog života u Hrvatskoj s pokojom turističkom preporukom*. Zagreb: Recider projekt.
 13. Markasović, V. i Tomić, D. (2017) Kulturni i ritualni aspekti Vučedolske kulture. *Rostra : časopis studenata povijesti Sveučilišta u Zadru*, 8(8), str. 29–47. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/182138> [10.05.2025.]
 14. *Muzej vučedolske kulture* (n. d.) Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/muzej-vucedolske-kulture> [21.11.2024.]
 15. *Muzej vučedolske kulture* (n. d.) Dostupno na: <https://vucedol.hr/o-nama/> [14.05.2025.]
 16. *Narodna knjižnica : IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga* (2003). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
 17. Schmidt, R. R. (1945) *Die Burg Vučedol*. Zagreb: Kroatische archaeologische Staatsmuseum.
 18. *Smjernice za knjižnične usluge za mladež : prerađeno izdanje Smjernica koje je 1996. objavio Stalni odbor Sekcije knjižnica za djecu i mladež* (2009). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
 19. Stropnik, A. (2013) *Knjižnica za nove generacije: virtualni sadržaji i usluge za mlade*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
 20. Težak, S. (1996) *Teorija i praksa nastave hrvatskog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
 21. Tica, M. (2017) *Izložba u knjižnici: priručnik za predstavljanje baštine*. Zagreb: Naklada Jurčić.